

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Lvdovici Venegas ... Mariale beatissimae virginis variis
conceptibus moralibus illustratum**

Venegas, Luis

Friburgi Brisgoiae, 1624

In festivitate sacratissimi rosarii beatissimae Mariae virginis

[urn:nbn:de:bsz:31-160454](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-160454)

INFESTIVITATE SACRATISSIMI ROSARII BEATISSIMÆ Mariæ Virginis.

Sermo Primus.

Pro salutatione Angelica.

nter pretiosos lapides, quib⁹ ciuitas Dei nitebatur, annumeratur chrysolithus, qui etiã pectorale summi Sacerdotis exornabat, tribus coloribus, diuersis viridi, igneo ac aureo splendebat. Et sanctus Hieronymus & Abulensis referunt, hanc mirabilem proprietatem illi fuisse à natura inditam, vt homines, aliàs pusillanimes, si chrysolithū gestarent, in animosos & fortissimos duces commutaret. *Chrysolithus*, inquit Hieronymus, *præbet fortitudinem, & aufert pusillanimitatem.* Aureus etiam color, quo lapis iste splendidissimè micabat, ita præstans erat, vt suo fulgore & præstantia purius & splendidius totius viuuerſi aurum superaret, pro-

pterquam causam lapis triumphalis appellatus fuit, id est, triumphis & victoriæ lapis: Romani enim cum parta victoria devictis hostibus, triumphali pompâ redirent, in signum victoriæ & triumphis, vestibus auro fulgenti contextis utebantur. In hoc pretioso lapide mysteria Rosarii Beatiss. Virginis, & illius effectus erga sodales huius sanctissimæ confraternitatis, quam sanctissimus Pater noster Dominicus instituit, ac à temporibus venerabilis Bedæ penitus collapsam restaurauit, ad viuum exprimuntur. In viridi colore, quo chrysolith⁹ notabatur, gaudiosa mysteria infantix Christi nostri Saluatoris, quibus certissima nostræ salutis spes insinuata fuit, representantur: In igneo & accenso colore, dolorosa mysteria, in quibus noster Redemptor suæ

M m 3

im,

immensæ charitatis ignem demonstravit, apertè ostenduntur: in aureo verò gloriola mysteria, quibus Christus & Beatissima Virgo triumphârunt, manifestiùs demonstrantur. Chrysolithus, lapis fûdamentalis erat, cui ciuitas Dei nitebatur, & etiam summi sacerdotis pectori adhærebat, quo illius pectorale illustrabatur: Sed cuiusnam, quæso, firmiori fundamento ciuitas Dei, quæ est Ecclesia Catholica, nititur, quàm Mariæ sanctiss. sacratissimo Rosario? Huius viribus & robore hæreses destructæ, peccatores conuersi, hostes nostræ fidei fugati ac demolitifuerunt. Est etiam Rosarium sacratissimum lapis pectoralis, quia nihil est, quod pectoribus fidelium firmiùs adhæreat, quàm hæc sanctissima deuotio & confiderentia, quam Imperatores, Reges potentissimi, Pontifices summi, & Ecclesiæ præsides ex toto animo amplectuntur, atque pro summo ducunt honore in eam coaptari. Tandem Rosarium sanctissimum lapis triumphalis est, *dans fortitudinem, & auferens pusillanimitatem*, vt inquit Hieronymus; cum hac die ad Naupactum Achaici sinus de Turcarum classe virib. & numero longè maiore, à Christianis principibus nauali bello, maxima post hominum memoriam, victoria medio sacratissimo Rosario Beatiss. Dei genetricis Mariæ parta sit, vt

Gregorius tertius decimus litteris Apostolicis apertè testatus est. De lapide isto triumphali in præsentia solemnitate agendum nobis est. si priùs adsit gratia Spiritus Diuini, quàm vt efficacius impettemus, Beatissimam Virginem consuetâ oratione Angelicâ salutemus, dicendo Ave Maria,

*Liber generationis Iesu
Christi Filii David, &c
Matthæi I. cap.*

IN sacris litteris refertur, quòd cû quadam die Rex Assuerus in solio suæ maiestatis & magnitudinis sederet, Regina Esther regis vestibibus induta, in atrio regis domus stetit, quæ ita Regis oculis placuit, quòd statim his verbis dimidiam sui regni partem ei obtulerit. *Quid vis Esther Regina? quæ est petitio tua? etiamsi dimidiam regni partem petieris, dabitur tibi.* Esther. cap. 5. Gersonius Parisiensis Doctor & vir pius, tractatu 4. super Matthæum, agens de assumptione Beatiss. virginis, ait. Non sine mysterio Assuerum suis promissis non stetit, nequè enim legitur in sacris litteris, eum cû Regina Esther regnû partitû fuisse, fuit tamen, inquit Gersonius, certissimû prognosticû eorû, quæ verus Assuerus, sumus præpotensq; Dominus cum vera Esther acturus erat, quæ cû in die assum-

functionis ad celestis Regis aulam & atrium peruenisset, ita diuinis oculis grata fuit, quòd in signū amoris & beneuolentiæ, cum ea, in ipsa coronatione, dimidiam sui regni partem diuiserit, cum eam in supremā hominum & Angelorum reginam, regio applausu & acclamatione euexit. Omnipotentis Dei regnum ex duobus coalescit, ex potentia scilicet & misericordia, vt insinuauit Prophetā Dauid, psalmo. 67. *Duo hac audini, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia.* Quid ergò Deus præstitit, quādo Mariam Sanctissimā in celorum reginam exaltauit? sibi omnipotentiam reservauit, & aliam sui regni partem, misericordiam scilicet, Reginæ Angelorum quodammodò concessit, vt in cælo & in terra misericordiæ mater haberetur. Et quemadmodum in celebri illo tabernaculo Moyſis, Exodi 26. cap. decreuit *Deus*, vt super arcam testamenti, propitiatorium erigeretur, vbi misericordia Dei & remissio peccatorum deposita erat: Ita etiā statuit, vt in cælo, quod illud tabernaculum repræsentabat, super veram testamenti arcam, Mariam nempe sanctissimam, verum diuinæ misericordiæ propitiatoriū constitueretur. In hoc diuinum propitiatorium mentis oculos attentè defixerat eloquentissimus Græcus Andreas Cretensis, quādo in oratiōe de Assumptione Deiparæ sic estatus

est. *Ex quòd terra translata es, versus mundus te continet commune propitiatorium.* Et deuotissim⁹ Bernardus Sermone .4. Assumptionis, hoc regnum & misericordiæ reginam conspiciens, sic ait. *Quis misericordia tua, ò Beata Virgo, longitudinē, latitudinem, sublimitatem, & profundum valeat investigare?* Et postea subdit. *Longitudo eius vsque in diem novissimum, invocantibus eam, subuenit vnuerſis, latitudo eius replet orbem terrarum, vt suā quoque misericordiā plena sit omnis terra, sublimitas eius, superna ciuitatis inuenit restorationem.* Id est, ita sublimis est Beatissimæ Virginis misericordia, vt ad Planetas, & supernā ciuitatem, imò vsque ad sedilia, quæ ex Angelorum ruina vacua relicta fuere, pertingat, vt homines eorum locum, & honorificas sedes occupent. Addit Bernardus ad maiorem misericordiæ ponderationem. *Profundum eius, sedentibus in regione & in vmbra mortis, obtinuit redemptionem;* Quibus verbis insinuat Bernardus profunditatem misericordiæ huius Reginæ in clytæ tantam esse, quòd etiam ad intimas cavernas, & tenebrosa loca, quib. antiqui patres tenebantur occlusi, penetrauit, & modò purgatoriū penetrat, vt animæ ibi cōmorantes citò, ex locis illis supplicii & mæroris, ad cælestia gaudia transferantur. Ex omnibus ergò beneficiis, quæ Beatissima virgo intra suæ

mise.

miseri cordiæ capacissimum regnum hominibus liberalissimè contulit, inter præcipua hodiernum beneficium computandum est, quodd scilicet propriâ manu Ecclesiæ Catholicæ sacratissimū Rosario, & spiritualem illius confraternitatem, per patres Prædicatores promotam, & per totum vniuersum propagatam, contulerit. Huius sanctissimi Rosarii & confraternitatis festum, omnibus lætitiæ ac iucunditatis signis celebrat hodiè nostra mater Ecclesia, & ad propositum tantę celebratis proponit præsens Matthæi Evangelium, quod licet in cortice inspectū, extra propositum videatur, at si ad nucleum & spiritum attendamus, præsentis sacratissimi Rosarii festiuitati congruentissimum est. *Liber Generationis Iesu Christi &c.* Sanctus Ioannes Chrysostomus homilia. 2. in Matthæum, Maldonatus, Barradas, & alii iuniores interpretes sacre scripturæ, sic titulum huius Evangelii interpretantur. *Liber Generationis Iesu Christi*, Id est, *Liber vita Christi*. Quæ explicatio devotioni sacratissimi Rosarii congruentissima est, Nam Rosario Beatissimę Virginis nihil aliud est, quàm liber quidam vitæ Iesu Christi nostri Redemptoris, hac tamen differentiâ, quia in libro Matthæi scripta quidem est vita Christi, litteris tamen emortuis: At in hoc sacratiss. Rosarii libro non emortuis chara-

cteribus, sed viuis considerationibus exarata est; ibi in charta aut pergamento, hic verò in cordibus & animabus nostris descripta est, ibi ad longum, hic stylo & methodo breui ad quindecim mysteria redacta est, si ab Incarnatione & mysteriis, quæ ad infantiam nostri Saluatoris spectant, exordiamur, & postea per illius vitam & mortem, resurrectionem, ad cælos ascensionem, vsque ad Sancti Spiritus aduentū, assumptionem & coronationem Beatissimæ Virginis, sanctis considerationibus progrediamur. Ad considerationem horum mysteriorum, quæ superna ac planè diuina sunt, nostra sancta confraternitas dicata & consecrata est; itaque finis & scopus huius sanctissimæ sodalitatæ, quæ patrimonium est illustrissimæ familię Patriarchæ nostri sanctiss. patris Dominici, consideratio & profunda horum mysteriorū nostræ redemptionis contemplatio est. In libro Numerorum cap. 19. præcipiebat Deus, vt sibi in sacrificium vacca quædam certis & peculiaribus conditionibus notata offerretur. *Præcipe filiis Israel, vt adducant ad te vaccam rufam, siue rubeam, vt in originali hebreo legitur, etatis integra, in qua nulla sit macula, nec portauerit iugum: Tradetisque eam Eleazaro sacerdoti, qui eductū extra castra immolabit in conspectu omnium &c.* Et pauld inferiùs mysteriosè additur, *Colliget autem vir-*

mundus cineres vacca, & effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam, &c. Sanctus Augustinus quaestione .33. & Sanctus Theodoretus quaest. 36. super hunc librum asserunt, hoc sacrificium, nostri Redemptoris figuram & viam representatione extitisse; Integra enim aetas, quae petebatur in vacca, perfecta Christi aetatem representabat, cum ad triginta & tres annos peruenerit; color rubeus illius charitatem indicabat, summam etiam puritatem Christus enituit, nec iugum alicuius culpa portavit, aut deferre potuit. Tradetis quae eam Eleazaro sacerdoti, qui educta extra castra immolabit in conspectu omnium. Hoc etiam in Christo impletum fuit, cum extra Ierusalem in conspectu omnium, qui ad pasche celebrationem conueniunt, passus fuerit. *Extra portam passus est.* Verum, quisnam erit vir ille mundus, qui vacca cineres collecturus erat? Colliget autem vir mundus cineres vacca. Sanctus Augustinus ait, cineres istos memoria & famam mysteriorum nostrae redemptionis, longe lateque per totam Ecclesiam diffusam representare, per virum autem mundum non in cogruum intelligere possumus nostrae sanctissimae confraternitatis sodales. Ad cuius probationem animaduertendum est, quod in *Lewitico cap. 11.* illud censetur animal mundum, quod ruminat, &

quid ruminare in mystico sensu demonstrat? non aliud quam conderate & contemplari. Modo ergo, Charissimi auditores, nostram intentionem & mentem aperte comprobata assequimini: Sodalis enim nostrae confraternitatis sanctissimi Rosarii, qui pro fine & scopo mysteriorum nostrae redemptionis contemplationem tenet, iste censendus est vir mundus, qui nostri Salvatoris altissima mysteria colligit, & intellectui attentam & profundam considerationem contemplanda proponit. *Colliget autem vir mundus cineres vacca.* Sanctus Patriarcha Iacob mysteriosam scalam intuitus est, quae a terra usque ad caelum pertingebat, Angelos etiam aspexit, qui per scalam ad caelum usque ascendebant, & a caelo usque ad terram descendebant. Haec scala licet multa alia representet, nostrum tamen sacratissimum Rosarium ad viuum exprimit, quod plane caelum atque terram contingit; caelum diuinitatis, & terram humanitatis nostri Redemptoris Iesu Christi; Angeli vero ascendentes, nostrae sanctissimae confraternitatis sodales sunt, qui sanctis considerationibus ex humanitate Christi, usque ad illius diuinitatem conscendunt, & ex supremo fastigio Diuinitatis denud ad humanitatem usque descendunt, Angeli quidem sunt, quia vitae puritate & munditia ceteris praelucere debent. Origenes homilia. 7.

in Leuiticum accuratè perpendit, id quod Deus filiis Israël præcipiebat, capite 11. scilicet vt pisces, qui pinnulis siue alis carent, execrabiles essent, nec ex eis degustarent, concedebat tamen, vt piscibus, qui pinnulas & squamas habent, vesci possent. *Hæc etiam sunt quæ gignuntur in aquis & vesci licitum est.* Omne quod habet pinnulas & squamas, tam in mari, quam in fluminibus & stagnis comeditis. Quidquid autè pinnulas & squamas non habet, eorum quæ in aquis moventur & viuunt, abominabile vobis execrandumquæ erit. Tractans ergo prædictus Origines de piscibus, qui squamis & alulis siue pinnulis carent, sic de illis loquitur. *In imis semper & circa cœnum morantur.* Id est, intra limum & profundum aquarum habitât, at pisces, qui squamas & pinnulas habent, inquit Origines, *est fluctibus exiliunt*; aquarum enim & propriæ quasi obliti naturæ, ex aqua saltant, & tanquam aues super aëra volitant. In hac piscium varietate duplex hominum genus demonstrat Origines, aliqui inter mortales inveniuntur, qui in cœno & depressiorib. terræ locis morantur, nihil minùs quàm de cœlo cogitât, solum in terrenis acturpitudinis limo & cœno morâtur. Alii verò sunt, qui licet in hoc mundo habitent, in cœlistam tamen conuersatione & diuinorum mysteriorum contemplatione commorantur, & tales sunt no-

stri Sanctissimi Rosarii confratres, qui ex propria sodalitatis obligatione, ex huius sæculi fluctibus exiliunt, & supernis Rosarii considerationibus ad superna aspirant, & super astra volitant. *Nostra conuersatio in cœlis est.* Philip. 3. Propheta Dauid Rex inclytus, Spiritu diuino afflatus, centum & quinquaginta psalmos in Dei gloriam & laudem composuit, Sanctus Augustinus & Diuus Hieronymus quindecim illorum, quos *canticum graduum* vocant, summoperè extollunt, & ex eis secretissima mysteria in lucem eruerunt: Doctor Incognitus ad nostrum propositum hæc duo notatu dignissima profert; In primis affirmat, hos quindecim psalmos vocari *canticum graduum*, quia in ascensu quindecim graduum templi Salomonis decantabantur; Secundò dicit, quòd cum Sacerdotes psalmos concinentes gradus conscendebant, non continuo ascensu pergebant, sed prioribus quinque gradibus, quinque psalmos decantabant, & parum quiescebant, deinde alios quinque gradus conscendebant & iterum sistebant. Tandem tertio alios concinentes, cæteros gradus conficiebant, ac superius parum per detinebantur. Nostrò iudicio nihil ad propositum hodiernæ festiuitatis Rosarii sacratissimi, accommodatiùs adduci posset; Rosarium enim ex centum & quinquaginta orationibus coalescit, & qui illud

Illud deuotè recitat, quindecim my-
 steriorū consideratione ad superiora
 & diuina conscendit, ter tamen in
 mysteriorū consideratione ac contē-
 platione quiescere debet: primò in
 quinque mysteriis gloriosis, secundò
 in quinque dolorosis, tertid in qui-
 que gloriosis, vt sic attentā ac pro-
 fundā tantorum sacramentorū me-
 ditatione, ad verum Salomonis tem-
 plum conscendamus. Dicent forsità
 qui Rosarium Beatiss. Virginis reci-
 tant, nō tamen mysteria diuina, quę
 in illo latent, contemplantur, nequē
 in nostra sanctissima confraternita-
 te inscripti sunt, quem fructum so-
 dales percipiunt, qui cōsiderationi-
 bus diuinis Rosariū persoluunt? Di-
 cam apertè, nostri enim confratres
 arboris vitę fructibus peculiari gra-
 tiā, & singularib⁹ prerogatiuis poti-
 untur. Nonnè singulis mensibus
 omni pompā & apparatus in toto or-
 be terrarum hęc sancta confrater-
 nitas, suis filiis & filiab⁹ cōitata, intra
 templa & predicatorum monasteria
 splendidissimè progreditur? Non-
 nē ibi accensis luminibus Beatissi-
 mę virginis imaginem singulari pi-
 etate & deuotione deferunt? quid
 hęc indicant? Fructus planè abun-
 dantissimos demonstrant, quibus
 nostri sodales ditātur, quos in men-
 struali processione ex arbore vitę
 capescunt. Evangelista Ioannes A-
 pocalypsis 22. pulcherrimam ar-
 borem contempit, quam vitę arbo-

rem appellat, quę ita fertilis erat,
 vt singulis mensibus suauissimū
 fructum ferret, Sancti Patres in ex-
 plicatione huius loci, per hanc fe-
 cundissimam arborem, Christum
 Redemptorem nostrum intelligūt,
 per fructus verò illius sacratissima
 merita interpretantur. Singulis er-
 gò mensibus, Charissimi Filii, sē-
 mus Pontifex meritorum Christi
 immensum thesaurum sacratissimi
 Rosarii sodalibus aperit, ac illis im-
 mensas gratias, indulgentias, & om-
 nium peccatorum remissionem li-
 beralissimè concedit; ad capiendos
 igitur tam vberes ac præstantes ar-
 boris vitę fructus, nostra confrater-
 nitas tot sodalib. stipata progreditur.
 Nec solū ista experiuntur, qui tantę
 deuotioni addicti sunt, sed singula-
 rissimos fauores ac præclarissima be-
 neficia à Regina Angelorum perci-
 piunt, licet enim ipsius regnum, vt-
 potè imensum & amplissimum, ad
 omnes fideles se extendat, peculi-
 aribus tamen privilegiis nostrę san-
 ctiss. cōfraternitatis filios ac sode-
 les prosequitur. Testes huius verita-
 tis sint libri, qui variis linguis de sa-
 cratiss. Rosario inscripti sunt, vbi
 fermè infinita miracula referuntur,
 quę in favorè sodalium; acciderūt,
 vnum ad vestrā ædificationē rarum
 plāc ac peregrinū referam, quod ha-
 betur in speculo exēplorum exem-
 plo. 64. & ex annalib. patrū præmon-
 stratensū pag. 31. depromptum est.

N n 2

In

In certo monasterio cuiusdam ciuitatis habitabat quædam sanctimonialis, nomine soror Beatrix, corpore & animâ Angelus, quia simul cū eximia corporis pulchritudine, quâ dotata erat, deuotione etiam erga Beatissimam Virginem & illius Rosariū inter cæteras virgines eminebat, cuius imaginem singulari curâ & deuotione vestiebat, & altare exornabat; speculum citatum exemplorum eam cultricem domus vocat, quæ regularis ianux clauis gestabat. Hac ergo occasione claudendi sapius & aperiendi ianuam, occasiones enim animæ mortem inferre solent, quidam secularis eam aspexit, & illius amore captus, sollicita uita permouit, demon etiam ita eam tentauit, vt à viro & dæmone persuasa, apud se decreuerit habitū relinquere & noctu effugere. Sed antequam tantum facinus committeret, ad altare, vbi imago sacratissimi Rosarii constituta erat, accessit, ibique post apertam ianuam, monasterii clauis reliquit, ac Beatissimam virginem sic affata est. Sanctis. Maria, hinc tibi clauis monasterii relinquo, ego turpi quadā tentatione deuicta discedo. Non post multos dies, qui eam ex monasterio eduxerat, solā, vt crebrò contingere solet, reliquit & à se repulit, quæ cū se iam solā, sine vilo remedio & solatio conspiceret, meretricio more proprium corpus turpitudini prostituit, & per

quindecim annos continuos sic turpiter vixit. His elapsis annis quadam die, Deo misericordiarum Patre sic disponente, ad ciuitatem, vbi suum monasterium extractum erat, reuersa est, ac illud, vtpotè vbi habitum religiosum acceperat, visitare volens, ingressa est, & in monasterii famulum incidens, ab eo de aliquibus sacris monialibus sciscitari cepit, & inter eas pro se petiit; quæ sine mora statim respondit. Ita soror Beatrix, de qua modò à me postulas, ianatrix est monasterii, & est grauissima & sanctissima monialis; Quòd cū primū ipsa audiuit, existimauit famulum somnia & commenta referre, & cū monasterium egredi vellet, in ipsa porta ei Beatissima Virgo in forma, quæ cognosci posset, apparuit, eamque detinens, sic alloquuta est. Quòd misera & pericula soror iterum reuerteris? ego sum Dei Mater cui, cū ex monasterio recederes, clauis reliquisti, per quindecim annos tuam personam & officium ago, reuertere iterum ad monasterium, & idem munus & officium præsta, ac si nunquam recessisses, habitum & clauis accipe, quia nullus tuam absentiam notauit. Monialis diu extra se præ admiratione mansit, ad se tamen reuersa, singulis diebus tantum beneficium perpendens, auxilio Beatissimæ virginis maximam suorum peccatorum contritionem obtinuit, ac
san-

sanctissime vixit, & quando ex hoc seculo feliciter migravit, suo confessorio dixit, vt tantum beneficium pro gloria Dei & eius sanctiss. Matris evulgaret. Isti sunt vberissimi fructus, quos nostri sacratissimi Rosarii sodales ex hac arbore vite percipiunt. Verum iam tempus & ratio postulat, vt aliquid circa Evangelij litteram proferamus. Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Iacob. Sanctus Evangelista Matthæus Christi Redemptoris generationem referens, vtitur hac voce *Genuit*, & sæpius repetit, quod verbum introitum nostrum in mundum indicat. S. verò Lucas eandem nostri Salvatoris generationem scribens, vtitur hac voce. *Fuit. Qui fuit Heli, qui fuit Melchi*, quæ vox demonstrat id quod fuit, & iam nõ est. Spiritus Diuinus in hoc duplici modo scribendi, quo vtuntur Evangelistæ, nobis ostendit quoddam ille, qui ex materno vtero in hanc lucem prodit, vt eam potiatur & viuat, tam concitato cursu ad mortem, quasi per postam properat, vt vix vitæ ingressus, statim evanescat. In libro sapientie cap. 5. quidam introducuntur, qui de breuitate vitæ agentes, eam velocioribus rebus, & quæ citius avolat, cõpararunt. *Sicut nuncius præcurrens*. Nuncio Dominum præcurrenti comparavit vnus, ille enim qui præcurrit, velocius subsequente viam cõficit. Alius avibus per æra volitantibus, quæ tam celeri volatu transvolant, vt vix eas visu

insequi possimus, comparavit. *Aut tanquã avis quæ transvolat in aere, Sagittæ etiam, quæ in locum destinatũ mittitur, comparavit ibidem, Aut tanquam sagitta emissa in locum destinatum*. In alia versione sic legitur. *Aut tanquam sagitta emissa in scopum*. Post prædictas comparationes immediate sequitur. *Sic & nos nati continuo desinimus esse*. Id est, statim atque orimur ad non esse festinamus. Et hoc aperte significant illæ vocũ mutationes, quæ in Genealogiæ Christi enarratione ab Evangelistis vsurpantur. Matthæus dicit. *Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Iacob*. Lucas verò sic generationem enumerat. *Qui fuit Heli, qui fuit Melchi. 3. cap.* Vt denotaret Spiritus diuinus, vitæ nostræ exordium cum non esse maximam coniunctionem & affinitatẽ habere. *Sic & nos nati continuo desinimus esse*. Multa de hac materia acutè & ingeniosè tam à fidelibus, quàm à philosophis gentilibus prolata sunt, solum tria Doctorum Ecclesiæ dicta in presenti referam, quæ sapientiæ comparationib. rectè congruunt. S. Augustinus lib. 13. de civitate Dei cap. 9. sic dicit. *Quid est huius vitæ spiritus, nisi cursus ad mortem?* Alius vitæ nostræ postæ comparavit. Sed Sanct. August. plũs addit, *cursus ad mortem*. Ac si diceret, vitæ nostram in mortem, ad nos concitato cursu properantẽ, currere. Pro cuius ponderatiõne notanda est visio Evangelistæ Ioan. Apocalyp. cap. 6.

Ecce equus pallidus, & qui sedebat super eum, nomen illi mors. Conspexit enim sanctus Evangelista equum pallidum, cui mors inlidebat, vt citius ad nos appropinquaret. Si ergo per postam ad mortem properamus, & ipsa currens ad nos adventat, breui temporis spatio in eam incidemus. Si aliquis per postam Petrum Romæ commorantem quæreret, & Petrus equitâs in occursum procederet, breuius eum inueniret: Sic inquit sanctus Augustinus, vita nostra ad mortem, ad nos veloci cursu properantem, tendit. *Cursus ad mortem.* Ideo nihil aliud frequentius, quàm multorum necem & repentinam mortem auribus accipimus. Sanctus Gregorius Nazianzenus de vitæ nostræ breuitate loquens, hæc verba protulit, quæ semper nostris mentibus affixa esse deberent. *Ipsam est quod viuo velut rapidissimus amnis, qui sursum exoriens, semper ad ima fluit.* Videtur sanè sanctum doctorem auem celeri volatu cursitantem considerasse, quam vix præ agilitate externis oculis intueri possumus, avis tamen aliquando sistit vt quietescat, amnis tamen in summitate montis exoriens, continuo motu semper ad ima fluit: ideo vitam nostram semper sine quiete ad mortem properantem, rapidissimo flumini, ex montis cacumine ad ima properanti, comparat. Sanctus Hieronymus alia verba profert, quæ videntur ex

Seneca de prompta, Epist. 59. *Quotidie morimur, quotidie commutamur. Et tamen aternos nos esse putamus.* Absque dubio Hieronymus eum in memoria tenuit, qui vitam nostram sagittæ in scopum proiectæ comparauit, nullus tamen in emittendo sagittam ita versatus est, vt non aliquando à scopo aberret, mors tamen, inquit Hieronymus, quæ arcu & sagittâ vititur, tam dexterè sagittam proicit, vt nunquam à scopo, qui est vita nostra, erret, vnde oritur, vt homines quotidie moriantur. *Quotidie morimur.* Moritur iuuenis, moriuntur pulcherrimæ faminæ, Princeps repente vitam cum morte comutat, dignitates pereunt. *Quotidie morimur, quotidie commutamur,* nigri crines in albos commutantur, dentes, qui antea firmi & fixi erant, paulò post commouentur, visus, antea acutus deficit, & vix propinquiora perspicit, & qui à longè prospiciebat, modò nihil videt. Quæ cum ita sint, ita insipientes sumus, vt nos esse aternos existimemus. *Et tamen nos esse aternos putamus.* Quàm ex professo dignitates ambimus, & omni diligentia & sollicitudine exquirimus! Aliqui commendatoriis litteris & pecuniis onusti, in Imperatorum & Regum curias discedunt, vt officium stabile adipiscantur. Magna planè & intolerabilis dementia; qui per postam ad mortem currunt, & sicut

amnis

amnis, qui in cacumine montis exorietis semper ad ima fluit, rem firmam expectat, & totis viribus assequi conatur? *Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Iacob.* Sanctus Matthæus in hac genealogia à Christo tanquam à supremo capite incipit, & usque ad Ioseph virum Mariæ descendit, in ipsa etenim enarratione feminas enumerat: At Sanctus Lucas eandem Christi genealogiam describens, in verso ordine procedit, à Ioseph enim exordians; *Qui fuit Ioseph, qui fuit Heli,* suam historiam ad Deum usque continuat; *Qui fuit Dei,* nec feminam aliquam in Evangelio usurpat. Quod, quæso, mysterium Evangelistæ hac diuersa enumeratione indicârunt? Mysterium est, quia Sanctus Matthæus inensam beneficiû manifestat, quod Deus per Incarnationem hominibus exhibuit, nostram naturam assumens, & cum tantum mysterium sine feminis perfici nequiuisset cum Verbum Diuinum ex aliqua earum carnem assumere debuerit, idèd Evangelista Matthæus feminas enumerauit: At S. Lucas in suo Exangelio explicuit id, quod ex vnione Verbi ad nostram naturam hominibus resultauit, nempe vt homo ineffabili modo Deus fieret, & quia vt homo per gratiam fiat Deus, non sunt necessariae feminae, potius enim hanc diuinam transformationem impediunt, idèd feminas præterit ac suppressit, At cuius com-

probationem notandum est id, quod ait Spiritus Sanctus Eccles. 19. cap. *Mulieres apostatate faciunt sapientes:* Ita vnionem hanc diuinam per gratiam impediunt, vt efficiant, quod sapientes Deum amittant. *Apostatate faciunt sapientes,* si stultos apostatate facerent, & etiam sapientes huius sæculi, qui apud Deum stulti reputantur; *sapientia huius mundi, est stultitia apud Deum.* 1. Corinth. 3. cap. non mirandam esset, sed quiddam sapientes etiã, qui apud Deum sapientes existimantur & apud Deum, rerum diuinarum peritia valent, decipiant, & deludant ac apostatate faciant, hoc sanè admiratione dignissimum est. Prætereo tamen ista, nec latius prosequar, tum, quia est apertissima veritas, ab initio mundi longâ experientiâ confirmata, tum etiam propter Beatiss. Virginem, quâ hodiernum Evangelium clauditur, *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.* Aliqui erga Mariam sanctissimam singulari deuotione affecti, pias querelas de Matthæo formant, quia ommissis aliis quæ meritò de ipsa proferri possent, sic collectim & breuiter tantum dixerit. *De qua natus est Iesus, &c.* Sed iam in superioribus latè ostendimus, hic Evangelistam summo ingenio expressisse quidquid de Maria sacratissimâ exprimi & efferri potuit, cum omnia infinitæ matris Dei dignitati, quæ in Matthæo

ver-

verbis insinuatur, nitantur. Ipsa ergo quæ vera Dei & misericordiæ Mater extitit, nostrâ sacratissimi Rosarii cõfraternitatem instituit, quæ nostro sanctissimo Patri Dominico conspicuè apparens, ei præcepit, vt hanc sacratissimam sodalitatẽ iam penè extinctam, vbique repararet, ac de nouo institueret. Et sic cõfraternitas Equitum aurei Velleris à Philippo Burgudiæ duce instituta, tam celebris est, vt nullus sit, etiam si imperatoriã, regali aut ducali dignitate præfulgeat, qui ei inscribi se non procuret, ac ex collo pendens vellus aureum non deferat. Quid de nostra fraternitate dicam, cuius fundator non Philippus Burgundiæ Dux aut Imperator, vel Rex aliquis terrenus, sed ipsa Angelorum Regina, & Dei Mater fundatrix extitit? Digna planè est, vt omnium fidelium cordibus imprimatur, ita vt nullus existat, qui huic sacratissimæ sodalitati se coaptari nõ procureret. Omnes Rosarium manibus gestemus, & sanctis considerationibus evoluamus, est enim mediũ efficacissimum ad remissionem peccatorum, & gratiam in hoc sæculo obtinendam & in alio gloriam, quam mihi & vobis præstare dignetur Iesus Christus

Amen.

* *
*

Sermo secundus

PRO SALVTATIONE
Angelica.

NOtandum est ille locus Ilaia, quem rectè perpendit doctissimus Arias Montanus. Reuertatur ad Dominum & miserebitur eius, & ad Deum nostrũ: quoniam multus est ad ignoscendum. 55. cap. Vbi in alia versione sic legitur. Oret ad Dominum & miserebitur ei. Ac si apertius diceret, qui voluerit, vt Deus sui misereatur, & patris sceleribus ignoscat, ferventes orationes amore diuino inflammatas offerat, Rosarium recitet, in quo diuinis considerationibus ad superiora assurgens, Deum propter peccata iratum in misericordiæ patrem conuertat, & miserebitur eius: quoniam multus est ad ignoscendum. Xante Pagninus hæc verba mysteriosè vertit. Quia multiplicat, vt parcat: Quasi diceret, qui Deum vt misericordiæ patrem sibi comparare voluerit, licet aliã rigidam & austeram iudicis personam contra nos agat, oret ad Dominum, quia mul-

ripli-

explicat ut parcat: Deum enim orationibus sacratissimi Rosarii variis modis multiplicavit; modò in patrè, ut nostris necessitatibus paterno amore subueniat, iam in matrem, quæ proprio lacte nutriat & sustentet, deinde in Regem & ducem potèntissimum, ut ex bello continuo, quo singulis momentis cum dæmone decertamus, victoriam fæliciter obtineamus. *Quia multiplicat ut parcat.* Si aliquibus orationibus, Charissimi Filii, Deum in varias formas multiplicamus, hoc præcipuè orationibus sacratissimi Rosarii efficitur, quibus Deus nostram deuotionem variis modis & repræsentationibus excitat, mysteriis gaudiolis, in forma infantis nostram considerationem movet: In dolorosis ut Redemptor apparet, qui variis passionum generibus, actandem turpissimam morte nostram salutem operatus est: In gloriosis verò in triumphantis forma se nobis visendum & contemplandum proponit. *Quia multiplicat ut parcat.* Si tanta est vis & efficacia sanctissimi Rosarii, ut Deum in varias formas conuertere & commutare possit, id hodiernam luce, quæ illius celebritati dicata est, maiori sanè iure præstabit, & nobis multiplicatam Spiritus Diuini gratiam obtinebit, ut de ipsò aliquid dignè hoc breui temporis spatio proferre possimus, confi-

denter igitur Spiritus sancti gratiam, interuentu & intercessione Beatissimæ Virginis & Sanctissimi Rosarii precibus postulemus, dicendo Ave Maria

Liber generationis Iesu

Christi, Filii David. &c

Matthæi. cap.

Spiritus Sanctus Eccl. 24. cap. Diuinam sapientiam, Verbum nempe Diuinum in præsentia suorum electorum, de propriis laudibus elegantissimam concionem habentem introducit his verbis. *Ego ex ore altissimi prodiui, primogenita ante omne creaturam. Ego feci in calis ut oriretur lumen indeficiens. Ego in altissimis habitavi. Gyrum cæli circuiui sola & profundum abyssi penetraui, & in fluctibus maris ambulauit &c.* Et in toto illius capitis discursu Verbum Diuinum, quæ sapientia patris est, proprias excellentias ad cælum usq; extollit: Quia verò impossibile est illarum magnitudinem, ut ipsæ in se sunt, hic in terra propter earum incomprehensibilem perfectionem, verbis perstringere, idè eas ingenii nostri imbecillitati accommodans, per visibiles creaturas explicat, licet longè superent omnes simul creatas perfectiones, etiamsi eminentissimæ sint; Quapropter Sapiencia Diuina se diuersis rebus comparauit,

O o cedro

cedro scilicet, cypresso, palmæ, oli-
uæ, platano, rosæ, cinamomo &
balsamo, viti fertili & abundanti, &
aliis multis. Apertum planè est De-
um hæc omnia in perfectione excel-
lere, cum etiam à creatura rationali
superentur, sunt tamen mysteriosa
epitheta, quibus Deus seipsum com-
parat, vt aliquod ex his, quæ Deo cõ-
petūt, indagemus: Creaturæ enim ve-
stigia quædam sunt diuinarum per-
fectionum, per quæ eas investigare
possumus, vt docet Apostolus Pau-
lus. *Inuisibilia enim Dei, à creatura
mundi, per eaque facta sunt, intellecta
conspiciuntur. Rom. i. Cũ ergò Sapien-
tia Diuina asseruisset se esse cibũ &
potum. Qui edunt me adhuc esurient;
& qui bibunt me, adhuc sitient. Eccles.
24. postea aliqua verba profert, qui-
bus se librum esse insinuat, non qui-
dem emortuum, sed vitalem qui lo-
qui potest & audiri desiderat. Qui
audit me non confundetur: Et qui ope-
rantur in me, non peccabunt. Vbi in-
dicat nullum confundendum fore,
qui doctrinam huius libri attentè
auscultauerit, nec peccaturum, qui
exequutioni mandauerit, id est, nul-
lus errabit, qui huic libro studuerit,
peccate enim errare & à recto tra-
mite deficere est. Addit ampliùs, *Qui
elucidant me, vitam æternam habe-
bunt.* Hoc est, qui in legitimo sensu,
quem Ecclesia spiritu sancto inspira-
ta intendit, interpretati fuerint, vi-
tam æternam habebunt. In alia ver-*

sione sic legitur. *Interpresque meæ
vitam æternam consequentur.* Ex qua
mysteriosa versione colligitur, hanc
esse legitimam loci explicationem.
Et quod Diuina Sapiencia in hoc
loco liber appelletur, apertè dedu-
citur ex contextu, quia addit Spiritus
Sanctus. *Hac omnia liber visa, &
testamentum altissimi, & agnitio ve-
ritatis.* Ex Theologia etiam mani-
festum est. Quia vt docet Doctor
Angelicus, i. p. q. 14. ar. 1. *Liber vita, est
ipsa Dei notitia, quã firmiter retinet se
aliquos predestinasse ad vitam æternã.*
Quæ Dei notitia nihil aliud est, quã
Verbum Diuinum ab intellectu pa-
tris ab æterno productum, tanquam
illius imago & expressa similitudo.
Itaque Æternus Pater originale est,
ex quo admirabilis iste liber descri-
ptus est, quem meritò admirandum
librum appello, quia inter alia pro-
digia, duo in illo reperiuntur omni
admiratione dignissima. Primũ est
imensa illius magnitudo, est enim
infinitum quoddam volumea, in
quo omnes diuinæ perfectiones scri-
ptæ sunt, ideò solus Deus librum is-
tum scribere, & ex suo fonte deduce-
re potuit, qui licet tantæ sit magni-
tudinis, idè qui eum descripsit, ab-
breuiavit etiam, & ad diuinũ quod-
dam compendium reduxit. *Verbum
enim abbreviatũ faciet Dominus super
terrã:* Et forsitan ad tanti libri cõ-
pendium alludens Ecclesia Catholi-
ca, sic ait. *Verbum eius altissimi corpo-*

rari

pari passu est carne sumpta, quasi diceret. Liber ille infinitus & æternus, quæ Deo ab æterno produxit, se ad breue corpus reduci permisit, ita paruum, vt à principio suæ cõceptionis quantitatè apud non excederet. Secundum huius libri prodigium est; liber enim iste non emortuus est, sicut qui in Bibliothecis reperiuntur, sed viuus est ex vitali originali transumptus; Idè Petrus Apostolorum Princeps Christum appellauit Dei viui filium. Tu est Christus filius Dei viui. *Mathei. 16.* Non ergo liber iste vitalis est, solum quia in illo inscripti sunt, qui vitam æternam assequuntur, sed quia ipse in se vitam habet, & in eo æterna vita inuèitur, & quidquid in illo est, vitam continet. *Quod factum est, in ipso vita erat. Ioan. 1.* & quecunque etiam verba protulit, verba erant vitæ æternæ. *Ad quæ ibim?* Verba vitæ æternæ habes. *Ioan. 6.* dixit Petrus: In intelligentia etiam huius libri vita æterna consistit. *Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te Deum verum, & quæ misisti Iesum Christum. Ioan. 17.* Et Evangelista Mattheus satis indicat librum istum vitalem esse, cum in initio nostri Evangelii ei originem, generationem & natiuitatem attribuat, sic dicens. *Liber generationis Iesu Christi.* Quo supposito, asseuerandum est, vitæ principissimam Mariam sacratissimam, ad cuius laudes proclamandas, sanctus iste & deuotissimus dies consecratus est, librum vi-

te nuncupandam esse, & verba illa à Diuina Sapiencia pronuntata, Beatissimæ Mariæ rectè congruere. *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.* Imò caput Ecclesiæ. supra relatū, in quo Diuina Sapiencia de se ipsa loquitur, ab Ecclesia Spiritu sancto edocta, Mariæ sanctissimæ accommodatur, quia optimè cum ipsius laudibus ac prerogatiuis coheret. *In me gratia omnis viæ & veritatis. In me omnis spes vitæ & virtutis. Transite ad omnes, qui concupiscitis me.* Quia tanta est & tam suprema illius eminentia, quod voluerit Deus suos præcipuos titulos ei communicare, vt melius à nobis cognosceretur. Hæc enim est in modo cognoscendi Deum & ipsius sacratissimam matrem differentia, quia Deum, vt in initio insinuauimus, ex creaturis agnosimus. *A magnitudine enim speciei & creaturæ,* inquit Salomon, *cognoscibiliter poteris creator horum videri. Sap. 1.* Maria tamen ex suo creatore & filio cognoscenda & investiganda est. Nam si aliquis præstantiam & excellentiam illius per Rachelem, Abigail, Rebeccam, Esther, Iudith & Sulannam, quin & per excellentiores totius vniuersi creaturas, etiam Apostolos & supremos Spiritus Angelicos, Seraphim & Cherubim, manifestare vellet, licet aliquo modo illius excellentiam insinuaret, non tamen plenè aperiret, quanta sit huius creaturæ celsitudo & maiestas, quia sic tantum ex creaturis

turis innotescit, quæ cum ipsa com-
pari nequeunt. Quemadmodum
si quis Reginae magnitudinem ape-
rire volens, eam cum ancillis & no-
bilissis, quæ comitantur conferret,
meliùs planè illius maiestas indica-
bitur ex magna affinitate & cogna-
tione, quam cum Deo habet, ex
eo enim quòd primogenita Dei est,
& mater illius naturalis, ac Spiritus
Diuini sponsa, oritur, vt præclario-
res Dei tituli modo possibili Mariae
sacratissimæ communicentur, quod
rationi valde conforme & consen-
taneum est. Vt enim in humanis cõ-
tingit, quamprimùm femina ali-
qua in vxorem Regis eligitur, ed ip-
so regi titulis & honoribus deco-
ratur, ac in Reginam omnium re-
gnorũ euehitur, quæ ad suum spon-
sum spectant: Quæ ratio in Maria
sacratissima maiorem efficaciam ha-
bet, quia ea, quæ in aliis creaturis
reperta non sunt, in ipsa strictissi-
mo quodam vinculo & cognatione
cum Deo coadunata fuere. Quare si
cut vnum relatiuum sine alio de-
finiri nequit, ita si Maria sanctissi-
ma exactè definenda est, non nisi
in ordine ad Deum eius excellentia
hac ratione explicari potest. Bea-
tissima Maria est quædam creatura,
quæ Patrem æternum pro Patre, &
Verbum Diuinum pro filio, & Spi-
ritum Sanctum pro sponso sortita
est. Quæ cum ita sint, rationi con-
sonum est, vt eisdem Dei titulis

& honoribus decoretur; licet enim
creatura sit, aded tamen ex-
cellens & præstans est, vt suum pro-
prium creatorem suis sanctissimis
vberibus aluerit & sustentauerit.
Hinc ardentissimus ille amor proce-
debat, quo Maria & eius filius se
mutuò diligebant. Si ita Deus di-
lexit mundum, vt suum filium
vnigenitum pro redemptiõe gene-
ris humani sibi sacrificandum daret,
quo, quæso, amore eam prosequutus
est, cui suum filium dedit, vt eum
generaret ac proprio lacte nutrirret?
Et quanto etiam Maria sacratissima
ergà suum vnigenitum filium, tot ti-
tulis & rationibus, omni amore di-
gnissimũ, & q̄ eam sumõ amore dili-
gebat, affecta fuit? Et quo tandè Bea-
tissima Virgo suum creatorem di-
lexit, qui eam præ cæteris creaturis
excellentissimã produxit, & suum
etiam Redemptorem, quæ vt eam
redimeret, novum quendã redem-
ptionis modum excogitarit, vt plu-
rimi ex Doctõribus Theologis pro-
babiliter affirmant? Sanctus Ber-
nardinus Tom. 2. Serm. 61. asserit,
quòd Beata Dei genitrix *primogeni-
ta fuerit Redemptoris sui Iesu Christi,
& plus pro ipsa redimenda venerit,
quàm pro omni alia creatura.* Quò
deinde amore Regina cælorum iuu
glorificatorem amauit, qui eam im-
mensã gloriã super omnes Angelo-
rum choros, tanquam supremam om-
nium creaturarum Imperatricem exal-

exaltavit? Imenso planè amore Deū dilexit, quæ filiū diuinum ex proprio ac purissimo sanguine, sine virili semine secundū hūanitatē, totum solo Spiritu Diuino afflata produxit; in cuius consideratione nostri sensus deficiunt, & ingenii vires extendi nequeunt. Sanctus Ioannes in sua Epistola canōia 1. cap. 2. Deū charitatem appellat; *Deus charitas est.* Et Spiritus Sanctus amor dicitur, qui est Beatissimæ virginis sponsus: si ergo Spiritus Sanctus amor & charitas est, ipsa etiam amor nuncupari potest, & verissimè hoc de illo proferre possumus. *Maria charitas est.* Quod vt accuratè cōprobemus, animadversione dignissimus est ille locus Canticorum 3. *Adiuuro vos filia Ierusalem per capreas cervosquē camporum, ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Vbi nostra vulgata legit *dilectam*, in hebræo textu legitur *Ababa*, quæ vox significat charitatem. *Ne suscitatis charitatem.* Et septuaginta Interpretes vertunt. *Amorem.* Si igitur Spiritus Diuinus vnigeniti Filii Dei Matrem amorem vocat, & meritò, quia ipsius amoris sponsa est, quid mirandum est si ea, quæ à Deo inter puras creaturas magis dilecta est. Dei titulos participet, & certo quodam & ineffabili modo Deus sit. saltim per amorem, cum id per naturam repugnet? Aristot. 9. Ethicorum de amicis loquens,

fic ait. *Amicus est alter ego.* Et si hoc de amicis huius sæculi verificatur, quid de amicis Dei censendum erit? ipse suos amicos Deos vocat: *Ego dixi Dii estis.* psal. 81. Et S. Augustinus super primam Cano. Ioannis dicit. *Deum diligis? quid dicam? Deus eris.* Quia Dei amicus per amorem in Deum transformatur. Et si hæc de aliis hominibus dicere audet Aug. & verè de aliis iustis profert, à fortiori de Beatissima virgine dici poterunt. Seraphim in cælo empyreo amore diuino inflammati æstuant, sed cor Mariæ sacratissimæ, cum ipsa in terris moraretur, efficacioribus amoris diuini flammis ardebat, ita vt in ipsam charitatem conuersa esset. *Ne suscitatis charitatem.* De charitate scriptum est cant. 3. *Lampades eius, lampades ignis.* Et in textu Hebræo sic legitur. *Lampades eius, lampades ignis, & flamma Dei;* quod denotat vehementissimam flammam: Nam sacra scriptura ea quæ immensæ sunt magnitudinis, tali modo loquendi insinuat. *Moxter Dei, misericordia Dei.* Charitas ergo Mariæ sanctissimæ flamma Dei fuit, & solus ipse tantam flammam in Mariæ sanctissimo pectore excitare potuit. Ex his omnibus infertur, quod Maria sacratissima propter suam eminentiam, quia filia Dei est, sponsa & mater, strictis, amicitie vinculo cum eo coniuncta, digna est, vt sui filii titulis exornetur, vt

Oo 3

sicut

sicut ipse liber vitæ nuncupatur, Maria etiã vitæ & generatiõis Christi liber appellari possit. Propheta Esaias cap. 8. suæ pphetiæ refert, Deum sibi his verbis loquentũ fuisse. *Sume tibi librum grandem, & scribe in eo stylo hominis.* Et septuaginta Interpretes addunt. *Sume tibi librum grandem & nouum.* In quo libro clarè exprimitur Beatissima Virgo, quia ipsa liber est magnus & novus, liber, in quo Spiritus Diuinus generationem & carnem Filii Dei descripsit. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est.* Matth. 1. Sanctus Ambrosius eximius Ecclesiæ Doctor, applicat mysterio Incarnationis illa mysteriosa verba psalm. 44. *Lingua mea calamus scriba, velociter scribentis,* quãdo Verbum Diuinum in vtero Mariæ sanctissimæ nostram mortalitatem assumpsit, in quo mysterio Spiritus sanctus munus scribæ gessit, qui in Beatiss. virginem superueniens, in ea Filii Dei carnem formauit, in cuius efformatione ita velociter mysterium Incarnationis scripsit, quòd in vnico momẽto ea perfecit, quæ ad Verbi Diuini Incarnationem spectabant, nescit enim Spiritus sanctus tarda molimina. Et Sanctus Damascenus lib. 3. de Fide orth. cap. 2. ad nostrum propositum ait. *Non paulatim per additamenta, sed vno momento, sicut conceptu formata est & perfecta caro Christi, simul caro & Verbi Dei.* Ma-

ria sacratissima liber ille est, quem Evangelista Ioannes extrã & intus scriptum conspexit; intus quidem, propter sui veri sæcunditatem, in quem Spiritus Diuinus descendit, vt in eo Christi sanctissimam carnem formaret; extrã verò, propter eius virginitatem & integritatem admirandam. Nec mysterio caret, quòd Sanctus Evangelista librum istum ad dexterã illius, qui in throno diuinitatis sedebat, intuitus fuerit. Quia Christus Redemptor noster suæ sanctiss. Matri dexteram, tanquam honoratiorem locũ præbet, *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato psal. 44.* Ex quibus patet Beatissimam virginem librum esse, quemadmodum & Christus Saluator noster, & nouum librum, quia nihil illo nouius & mirabilius vnquam apparuit, vt Ecclesia decantat. *Nec primam similem visa es, nec habere sequentem.* Et si Salomon librum istum conspexisset & legisset, non diceret Eccles. cap. 1. *Nihil novum sub cælo, nec poterit quis dicere, hoc recens est;* statim enim librum istum exciperet ac diceret, hoc nouum est sub sole, vt insinuauit, & prædixit Propheta Ieremias 31. cap. *Creauit Dominus nouum super terram, fœmina circumdabit virum.* Diuinus Hierotheus ita à magno Dionysio in signi Theologo celebratus, & Apostolorum contemporaneus, natione Hispanus, qui

multa

multa vidit & cognouit de Beatissima Virgine, ac in illius exequiis prædicauit, iudicat maximam totius vniuersi nouitatem fuisse mysterium illud, quod in ea operatum fuit, de diuinis nominibus, cap. 2. part. 2. his verbis, *Verum quod est nouitatum omnium supereminens nouitas, in naturalibus nostris supra naturam erat.* In hoc ergo libro impleta est Ioannis Prophetia *Apoc. 21. Ecce noua facio omnia*: Quia omnia quæ per fidem manifestantur, in Maria sacratissima noua & inaudita sunt. Nouus filius, quia etiam recenter conceptus, vir fuit perfectus, & id demonstrant illa verba Ieremię, *famina circumdabis virum.* Noua generatio, cum ex matre virgine verus Deus & homo nascatur; Nouus Rex, cum ita potens nascatur, vt illius regnum nullis limitibus & terminis comprehendatur: Nouus & strenuus miles, cum antequam patrem & matrem vocare sciat, fortitudinem Damasci, daemonem scilicet prosternat & superet; noua bella, cum sine armis pugnet, & hostes devincat: Noua victoria per mortem obtenta, dux vitæ mortuus, regnat viuus; noua mors, cum per illam mors nostra per mortem devincenda sit, & nostra vita restauranda: Nouum testamentum, cum ipse testator loco reddituū seipsum in pane & vino relinquat, vt sui hæredes propria carne & san-

guine nutriti, in illum transformentur: Noua concilia, cum lachrymæ & persecutiões huius vitæ, supremæ felicitate iudicentur: Nouum præmium his qui huius libri doctrinam sequuntur, quia *oculus non vidit, nec auris audiuit 1. Cor. 2.* Et quod magis mirandum est, quod aliquid huius nouitatis Deo conueniat, qui cum per essentiam immutabilis sit, cuius natura nullam mutationem nec nouitatem admittit, vt Sanctus Iacobus dicit, *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. cap. 1.* adhuc tamen, quia intra materna sacratiss. Marię viscera inclusus fuit, quidam nouus Deus apparet, licet enim modus iste incedendi humano more communis sit, & Deum in hoc vestitu homines alloqui fuerint; *Habitu inventus vt homo. Philip. 2.* fuit tamen admiranda ac planè inaudita nouitas, quæ omnes nouitates in Maria sanctissima tanquam in libro nouo scriptæ sunt, & tanquam in magno libro continentur, cum omnia ei⁹ filii magnalia in eo scripta sint, De illius filio dictum fuit, *Hic erit magnus, Luc. 1.* idēde ipsa asserendū est, quæ tantum Dominum & totius vniuersi supremum molitorem in suis purissimis visceribus conclusit. Ipsa de se dixit *Quia fecit mihi magna, qui potens est. Luc. 1.* Id est, quia in me fecit, & mysteria secretissima scripsit. *Ex hoc beatā me dicent omnes genera-*

296 *Sermo Secundus de Sacratissimo Rosario*

nerationes. Et licet Verbum Diuinū circumferibi non potuerit, quia hoc Deo repugnat, qui ex propria essentia infinitus & illimitatus est, in hoc tamen libro inscriptum fuit, quem admodum & in eo genitum, & consequenter liber iste mirabilis ac planè diuinus, omnes sapientiæ diuinæ thesauros in se comprehendit, quia Christum realiter continuit; *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Coll. 2.* Ille liber ingētis est magnitudinis. in quo generatio, vita, mors & gloria Christi nostri Redemptoris scripta est, & in se triplicem tractatum mirandum planè ac imensum continet: Quilibet horum tractatuum in quinque capita diuiditur, & vñ quodque caput pluribus sacramentis refertum est. Itaque capita huius libri quindecim sunt, vbi sacratissimum Rosarium apertè demonstratur, quod ex mysteriis gaudiosis, dolorosis & gloriosis coalescit, liber planè diuinus & immensus est, in quo miranda & incomprehensibilia mysteria comprehenduntur. Hic omnis sanctorū & Dei sapientia ac cælestis Theologia reposita est; hic vniuersa Ecclesiæ fides, Christianorum spes, & id ad quod filii Dei aspirant continetur. In prima sui parte hoc sacratissimum Rosarium generationem Christi temporalem exprimit; In secunda filiorum Dei generationem in morte primogeniti de-

scriptam indicat; In tertia verò eiusdem primogeniti & suorum fratrum regenerationem, quæ per resurrectionem effecta est, apertè manifestat. Vnum saltem mysterium ex vnaquaq; sacratissimi Rosarii parte breuiter attingamus. In prima mysterium incarnationis, quod inter gaudiosa præcipuum est, perpendamus. Sanctus Dionysius 2. cap. de diuinis nominibus mysteriū incarnationis ineffabile sacramentum his verbis appellat. *Iesu Christi in carne apparitio & ineffabilis est sermō omnium, & omni ignota intelligentia, ipsi quoq; antiquissimorū Angelorum primati non satis perspecta.* Vbi Dionysius non solū affirmat mysterium incarnationis humanæ linguæ ineffabile esse, sed etiam supremo Angelorum Principi non satis perspectum. Quis enim satis intelligere poterit, qualiter eadem Diuini Verbi persona duplicem generationē, sine vlla prorsus mutatione terminauerit, & vnicus filius duplicem filiationem sortitus fuerit, aliam à Patre Diuino in æternitate, & aliam in tempore à Maria Matre eius virgine etiam post partum persistente? Quis satis percipiet, quomodo natura humana cum Persona Verbi Diuini sine confusione aut imperfectione aliqua conuenit, & terra illa virginalis à viro prorsus inculsa suum creatore procreauerit? Si Deus ipse qui tantum mysterium operatus est, & omnia quæ

quæ in illo acta fuere, clarissimè in-
tuetur in enarratione huius mysterii
obmutuit, quis creatà linguâ aliquid
proferrè audebit? Si Cherubim, qui
plenitudine scientiæ dotati sunt, a-
las, quibus scientiæ plenitudine vo-
lare possent, contrahunt, nec ali-
quid insinuare audent: Si Augustini
ingenium in huius mysterii con-
templatione hæret, quis vela con-
siderationis extendet ad tantum sa-
cramentum explicandum & verbis
aperiendū? Hinc Beatiss. Mariæ su-
prema Matris Dei dignitas ac reuit,
quæ inter omnes illius excellentias
primatum tenet, vt contra Nestoriū
& alios hæreticos diuersa Cōcilia, E-
phesinū, Chalcedonense & Latera-
nense determinârunt. Hæc digni-
tas tanta est, vt Sancti Patres sem-
per in maximam admirationem
rapiantur, perpendentes, qualiter
in pura creatura reperiri potuerit:
Et Seraphim in cælestibus palatiis
hærent, ac seipos intuentes, ob mu-
tescunt; Deum aded humilem, &
Mariam sacratissimam ad tam su-
premam dignitatem exaltatam, cō-
siderantes, quâ eundem Filium Dei
pro proprio habuit & recognovit,
cui sua virginea vbera præbuit, vt
illius purissimo lacte nutriretur &
sustentaretur, quod postea in Christi
carnem conuersum, Verbo Diuino
hypostaticè vnitum fuit. Quis tante
magnitudinis gloriam, nisi oppres-
sus maneat, contemplari poterit?

Pater enim Diuinus nec maiorem
gloriam, ac diuitias aut maiestatem
habet, quam tali ac tanto filio frui,
& eodem Maria sacratissima poti-
tur, quæ simul cum æterno patre nō
imèritò potest dicere. *Hic est fili⁹ me-
us dilect⁹*. Et si, quia pater & verbum e-
iusdè naturæ sunt, rectè dicitur, *Qua-
lis pater, talis filius*, propter eandem
rationem optimè dici potest, *Qua-
lis mater, talis filius*. & quod maius est,
proferri etiam nostro iudicio potest.
Qualis filius, talis mater. Certū nam-
que est talem esse librum, qualis est
scriptura, quæ in illo continetur; cū
ergò Maria sanctissima verus liber
sit generationis Iesu Christi, suo mo-
do talis erit, qualis Iesus Christus in
illo script⁹. Ex hac inenarrabili ma-
gnitudine habet etiam Maria, quod
liber sit generationis omnium filio-
rum Dei, & omnium Christianorum
mater, quæ generatio in secunda
parte huius libri continetur, quia in
morte nostri saluatoris effecta est,
cū Christus noster parens fuerit, &
Maria sanctissima nostra mater: In
illo enim momento, quo Christus
nos ex suo latere generabat, vbi vl-
timum spiritum Patri reddidit, ipsa
etiam nos generauit & peperit, in
qua generatione Maria sacratissima
sponsa potius, quàm matris personā
gessit. Forsitan hæc fuit ratio & my-
steriū, quare Christ⁹ in cruce nomen
matris conticuerit, & solū Bea-
tissimā Virginem mulierem appella-
uerit

Pp

verit

verit. *Mulier, ecce filius tuus.* Ioan. 19. quod nomen maritatis conferri solet. vt patet Gen. 2. cū primus noster parens inobediētiæ & præu-
 ricationis culpam in suam vxorem contulit. *Mulier quam dedisti mihi, dedit mihi.* Gen. 3. Rupertus Abbas hoc mysterium in verbis Christiani aduertit, quibus, inquit, Maria sacratissima in totius humani generis matrem instituta fuit. Vbi Simon Cassianus super relata verba accuratè notat, quòd si ad temporalem Virginis necessitatem attendamus, nõ tãta erat, vt necessariū foret, quòd talibus verbis eam Evangelistæ commendaret, quia sine tali comendatione ceteri omnes Apostoli Mariæ sacratissimæ inseruirent, ac omnia necessaria ministrarent. Maius ergo mysteriū in illis verbis, tali tempore prolatis, latuit, necessitas videlicet regenerationis in Christo. & filiatio nostra in ordine ad Dei genitricem Mariam, vt talem ac tantā matrem haberemus; in ea igitur occasione, quæ vltima erat vitæ nostri Saluatoris, voluit Christus suum ergà nos amorem totaliter manifestare, & eam etiam dilectionem aperire, quæ vellet nos Beatissimam Mariā prosequi, cui tanquam proprios filios ab ea genitos commendabat. Neque dubitandum est, quin piissimum ac fidelissimum Mariæ cor illis verbis auditis *Mulier ecce filius tuus;* quibus Ioannes tanquam pri-

mogenitus inter adoptiuos filios demonstrabatur, novis quibusdam charitatis flammis accensum fuerit, & maximam nostrarum necessitatum sollicitudinē, vt verissima mater habuisse. Sed vt ad Rupertū redeamus, qui intentum nostrum accuratè perpendit, Maria sacratissima in partu sui vnigeniti filii nullum dolorem perpessa est, ita à doloribus aliena fuit, sicut stella firmamenti, cū suam lucem ac micantem splendorem ex se emittit. *Sicut stella radium, profert Virgo filium, pari forma;* suum namque benedictionis fructum summā fruitione & lætitiā produxit, vt docet Isaias cap. 35. *Germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans, gloria Libani data est ei.* Dolores tamen vici; ad sui filii naturalis mortem referuati fuerunt, tunc alium novum partū sortita est, quando Christianismus natus fuit, & nos omnes sanguine nostri Redemptoris Iesu Christi reviximus: Quare si vt Christus Filius Dei viui nuncupatur, ita & nos filii Dei mortui appellamur, quæ generatio inenarrabilis & exquisita est, quam nullus mortalium vnquam aspexit, aut audiuit, vt Isaias dicit cap. 66. *Quis audiuit vnquam tale, & quis vidit &c. Nunquid parturiet terra in die vna, aut parietur gens simul, quis parturiuit & peperit Sion filios suos?* In quibus verbis generatio ista mirabilis apertè insinuatur, quam in alio

lio loco inenarrabilem vocat idem Propheta cap. 53. *Generationem eius quis enarrabit?* Vbi Evangelicus Propheta, vt constat extoto contextu, loquitur de Christo. Sed quia in Christo Redemptore nostro fides catholica triplicem generationem, duplicem passiuam, & vnam actiuam designat; generationem videlicet æternam, per quam ab intellectu facundo Patris ex æternitate genitus fuit: Generationem temporalem, secundum quam factus homo, ex Maria sacratiss. natus est: Et generationem actiuam, non quidem eam, per quam genitus fuit, sed eam secundum quam vniuersos fideles genuit; idem dubium esse potest, de qua istarum generationum loquatur Propheta, cum ait eam esse inenarrabilem. Sanctus Hieronymus affirmat de æterna loqui Isaiam, quia de temporali egit Mattheus in nostro Evāgelio dicens, *Liber generationis Iesu Christi.* Alii dicunt, verba Prophetę intelligenda esse de generatione Christi secundum carnem, quia licet Evangelistę dicant, Christum verum Deum & hominem ex matre, etiā post partum virgine conceptum & generatum fuisse, modum tamen generationis, vt pote inenarrabilem, omiserunt, & idem cum Beatissima Virgo modum huius generationis ab Angelo intelligere vellet, *Quomodo fiet istud &c Luc. 1.* Archangelus Gabriel, vt inenarrabilem creatā lin-

guā reliquit, & ad Spiritus Diuini omnipotentiam confugit, quia in tanti sacramenti operatione, Deus post se ianuam oclufit, sicut in suscitando filio viduę fecit Eliseus. Alii dicunt verba Prophetę propriissimè intelligenda esse de hac tertia generatione actiuā, quā Deo omnes Dei filios per gratiam generat, ac proprio sanguine & morte viuificat. Sed licet de his omnibus generationibus verificari possit dictum Prophetę, si tamen ad litteram attendamus, videtur de hac tertia generatione loquutum fuisse Prophetam, vt ex contextu patet, immediatè enim dicit, *Quia abscissus est de terra viuentium.* Et subdit postea, *Si fuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum.* Quod idem de se ipso aliis verbis dixit Christus, *Si granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit, multū fructū affert. Ioan. 12.* Ratio verò, quare generatio ista filiorum Dei ita inenarrabilis sit, videtur apertè colligi, si ad alias generationes attendamus, & causam investigemus, quare ita admirabiles sint. Et puto esse mentem Sancti Athanasij, æterna enim Verbi generatio idem admirabilis extitit, quia ex patre Diuino absq; matre fuit; temporalis etiam Verbi generatio, propterea admiranda fuit, quia ex matre sine patre facta fuit: Tertia verò generatio ex hoc capite videtur admirabilior, quia videlicet ex patre mor-

tuo causata fuit. Quia abscissus est de terra uiuentium. Quis vnquam vidit vel audiuit, quodd homo mortuus hominē viuū generaret? Christus igitur moriens, & mortuus innumerabiles filios viuos procreauit, & hoc est, quod dicit Propheta. *Generationē eius quis enarrabit?* Quis enim tot filiorum Dei generationem, ex patre mortuo ortam, enumerare poterit? *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat &c. Apoc. 7.* Et non solum ex patre mortuo, sed etiam ex mortua matre hæc filiorum Dei admirabilis regeneratio deriuata fuit, quæ nos omnes iuxta crucem maximis animi doloribus & angustiis peperit. Ad hanc vsque horam dolores Beatissimæ Virginis, quos in partu nõ sustinuit, reseruati fuerunt, in qua dolore excessiuo nos genuit. Quare eam meritò verā Rachelem nuncupare possumus, quæ post partum sui primogeniti Ioseph, Benjamin, id est, christianum populum summo dolore & mortis gemitib. peperit. Et tandem ex hoc partu mortua est, quia licet stans iuxta crucem, illius anima sanctissima non fuerit à corpore separata, eius tamen filius, qui vita Mariæ sacratissimæ & totius vniuersi erat, mortuus fuit, quod insinuant illa Simeonis verba. *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Luc. 2.* Tali mortis genere ac tantis doloribus suum Benjamin peperit, quæ *Benoni* nun-

cupauit, quæ vox *filius mei doloris* significat. Hac ergo miraculosa generatione voluit Deus, vt modo possibili, & filii eius, & simul fratres simus: filii quidem, quia proprio sanguine genuit; fratres verò, quia filii sumus Beatiss. Virginis, quæ mater illius extitit, vt sic tanquam veros filios, & dulcissimi Iesu fratres diligeret & foveret: cui mysterio illa Ecclesiæ verba nituntur. *Monstrate esse matrem &c.* Ex quibus omnibus euidenter inferitur, Mariam sacratissimam librum esse actiue generationis Iesu Christi nostri Saluatoris. In tertia parte huius libri agendum erat de regeneratione Christi in sua sacratissima resurrectione, & de regeneratione suorum filiorum in ordine ad assequitionem vitæ æternæ, ita enim vocat Christus saluator noster vniuersalem resurrectionem. *In regeneratione cum sederit filius hominis &c. Matth. 19.* Sed longius solito nostrum sermonem protraximus, concludamus ergo asserentes, quodd illi, qui librum istum legerint, elucidaverint, & continuam meditatione ac suæ doctrinæ imitatione evolverint, vitam æternam habebunt. Itaque non promittit Deus vitam æternam his, qui solum librum istum evolverint & legerint, sed eis, qui sanctam imitatione & operibus comprobaverint. Idem Evangelista Ioannes in libro suarum revelationum, in quo omnia ista quindecim mysteria scri-

scripta sunt, sic ait. *Beatus qui legit & audit verba prophetiæ huius, & obseruat ea, quæ in hoc libro scripta sunt &c. Apocal. 1.* Quo non obstante qui sunt maximi peccatores, & propriæ salutis obliuiscuntur, nunquam Beatissimæ virginis deuotionem, & illius Rosarium sacratissimum omitant; Quia licet solum Rosarium sine vitæ honestate ad vitam æternam assequendam non sufficiat, multum tamen prodest ad vitam in melius commutandam. Multi enim ad vitam æternam prædestinati sunt, & medium ad illius assequutionem, intercessio est Beatissimæ virginis, quæ à Deo vitæ nostræ emendationem efficaciter impetrare solet, vt de Paulo affirmat. S. Aug. quod Ecclesia eum non habuisset, nisi per orationes Stephani. Idem certè tenendum est, quod per merita & suffragia Mariæ sacratiss. tanquam per media, sine quibus finis non obtineretur, multi saluantur. Quare quando aliquos ergà Beatissimam virginem & eius Rosarium sacratissimum affectos aspexeritis, maximam de ipsorum salute fiduciã concipite, Maria enim Sanctissima pro illis perpetuum patrocinium agat, vt depravatos mores in meliorem vitam commutent, & consequenter remissionem suorum peccatorum assequantur; deuotio namque illius, quæ in Rosario magis splendet, felicissimæ mortis & æternæ beatitudinis

prognosticū est. Et ratio huius esse potest, quia Maria sacratissima misericordiæ mater est, & peccatorum aduocata, ad quorum defensionem strictissimis vinculis tenetur: Si enim in mundo peccatores non essent, Verbum Diuinum carnem nostram nõ assumeret, & consequenter matrem non haberet. Si ergo tantum bonum, & tam suprema felicitas ex deuotione illius expectatur, adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt pro nobis in hac vita gratiam obtineat, & in alia hereditate filiorum Dei, quæ est vita æterna, quam mihi & vobis præstare dignetur Iesus Christus, Amen.

Sermo Tertius

PRO SALVTATIONE

Angelica.

ysteriosa sunt illa verba sponsæ ad suum charissimum sponsum dicta. *Labia tua sicut vis-ta coccinea, & eloquium tuum dulce. Cant. 4.* Quæ quasi à sponso suæ sponsæ dicta, rectè usurpari possunt, iuxta sententiã S. Aug. qui censet, ea quæ in Canticis Can-

Pp 8

torum

302 Sermo Secundus de Sacratissimo Rosario

ticorum afferuntur, sponso & sponse accomodari posse, ppter unitatē, quam efficit amor inter amantes, qui diuerfas personas adunat & copulat. Dicit ergo sponfus cuiunque animæ sibi per gratiam desponsata, quæ Rotarium deuotè recitat. *Labia tua sicut vitra coccinea:* Quibus verbis efficacia orationum sacratissimi Rosarii ad impetrandum ea, quæ à Deo postulatur, aperitur; si debitis circūstantiis proferantur, in alia enim versio sic legitur. *Labia tua sicut funiculus coccineus:* vbi duæ orationis proprietates notantur; imprimis, quod debeat esse humilis, ex humili & sincero corde procedens, quā nostram miseriam & imbecillitatem fateamur, *Sicut funiculus coccineus,* illā voce diminutiua *funiculus,* humilitas orantis demonstratur. Alia etiam Rosarii proprietates in illis verbis latet, *Sicut funiculus coccineus;* purpura enim olim insigne erat Regiæ Maiestatis & supremæ potentie, idè Reges apud veteres, homines purpurei vocabantur, oratio ergo vt efficax sit, & humilis, & supremæ potentie Dei manifestatiua esse debet, quæ si his circūstantiis exornetur, ita ad desiderata impetranda efficax est, vt Deum quasi funiculo cōstringat ad nostras petitiones acceptandas & implendas. Quod si hoc ita est, certò nobis promittere possumus, hodiernā sacratissimi Rosarii die spiritus Diui-

nigratiam, si prius oratione Angelicā humiliter Mariam Sanctissimam salutemus, cum oratio humilis funiculus sit, quo Deus fortissimè cōstringitur, vt nostris petitionibus annuat, Dicamus Ave Maria.

Itaque omnes communi consilio decreverunt, nullo modo diem istum absque celebritate præterire, 2. Machab. cap. 15.

Verba prædicta, historiæ nostræ festiuitatis rectè congruunt, idè ea tanquam fundamentum eorum, quæ de sacratissimo Rosario dicenda sunt, propōere decreui, quibus Spiritus Diuini victoriæ cuiusdam celeberrimæ historiæ concludit, quam Iudas Machabæus de populi Dei hostibus obtinuit. Breuiter historiā referam. Demetrius Rex Siriæ à proditoribus incitatus ac persuasus, per tyrannidem magnū Machabæū, & eos qui illum sequebātur, opprimere statuit, ad cuius exequutionem Nicanorem, qui Elephantes Regis sub sua cura habebat, tanquam Ducem genetalem sui exercitus designauit, hoc mandato & dispositione, vt Iudam Machabæū captiuum duceret, & omnes illius destrueret, ac Alcimum schismaticū, qui Regem contra Dei populum concitauerat, ad summū pontificatus dignitatem eue-

ret

ret. Nicanor ergo superbiâ elatus, diem sabbathi designauit, vt in magnum ducem Machabæum & eius populum irrueret. sabbatum tunc ita rigorosè à ludæis obseruabatur, quod tempore Mathatiæ Machabæorum parentis, potiùs ab exercitu Regis Antiochi se trucidari, quàm die sabbathi arma capere, permisissent, tãti Sabbathi dies apud illos habebatur. Sed rebus meliùs consideratis. Mathatias & vniuersi Principes Ecclesiastici iudicârunt, pro vitæ & patriæ conseruatione obseruantiam sabbathi omitti posse. Existimans ergo superbus Nicanor, se omnes Machabæos ad bellû imparatos inventurum, tali die festo eos aggredi conatus est. Multi ex Israelitis, qui necessitate coacti Nicanoris vexillû sequebâtur, eum rogârunt, vt solemnitati parceret, ac pugnam ad sequentem diem differret. Nicanor verd infelicitissimus ita interrogans, respondit. *Si est potens in cælo, qui imperauit agi diem sabbathorû? Cui cum Israelitæ responderent. Est Dominus viuus ipse in cælo potens, qui iussit agi septimam diem.* Ille in superbiam elatus sic effatus est. *Et Ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, & negotia Regis impleri.* Deus tamen non permisit, vt deprauata istius tyranni desideria explerentur. At Iudas Machabæus omnem suam spè ac fiduciam in Deum collocauit, nec de cælesti auxilio & victoria ob-

tinenda vnquam dubitauit. Quare efficacissimis rationibus suos exhortabatur, mirabiles planè victorias in memoriam reuocans, quas ipse, & populus Dei contra potentissimos hostes, qui viribus & potentiâ ipsos superauerât, consequuti fuissent, quibus omnibus inclutus Machabæus suorum animos ad pugnam excitauit. Sed ne existimarent eum sine fundamento, aut ex sola præsumptione verba facere, quæ admodum alii generales efficere solent, qui etiam aduerso bello pugnantes, suis militib, ne animis deficiât, certissimè victoriam promittunt, somnium, quod præcedenti nocte sôniauerat, eis retulit, de quo refert sacra scriptura dignissimum fuisse, vt ei tanquam diuinæ reuelationi fides adhiberetur, cuius narratione sui milites nouas vires & animum acceperunt. Vidit enim in somniis sanctiss, ac venerabilissimû virum summum Sacerdotem Oniam, qui eleuatis in cælum manibus pro vniuerso populo deprecabatur, & statim alius ætate venerabilis, & pulchritudine ac maiestate insignis ei apparuit, de quo sanctus Pontifex Onias dixit. *Hic est fratrum amator & populi Israel: Hic est, qui multû orat pro populo & vniuersa Sancta ciuitate, Ieremias Propheta Dei.* Tunc Sanctus Propheta Ieremias dextrâ manum extendens, Principi Machabæo aureum gladiû concessit, dicens.

cens. Accipe sanctum gladium munus à Deo, in quo dejicies adversarios populi mei Israel. Quibus verbis uti solet summus Pontifex in coronatione Imperatoris. Confortati itaque omnes sermonibus illius contra superbum Nicanorem, qui bellico apparatu, militum multitudini, bestiarum, quas secum ducebat, feritati nitebatur, fortiter dimicaverunt. *Manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinque milia, presentia Dei mirifice delectati.* Et Nicanorem cum suis armis iacentem invenerunt; Iudas vero precepit, ut caput Nicanoris, humerus & manus absunderentur & Ierosolymam deferrētur. In vicis, vero Dux triumphali pompa convenientibus, universis sacerdotibus, & his qui in arce erant, Ierosolymam ingressus est, ubi eis caput Nicanoris ostendit, & manum sacrilegam, quam templo minatus fuerat, contra templum affigi precepit, ac blasphemam linguam in minutissimas particulas diuisit, ut eas volucres celi comederent: Tandem caput ex supremo fortaliti loco appendi iussit, ut auxilium divinum toti universis evidenter constaret. Omnes ergo Deum benedicentes, propter tantum beneficium eximium laudibus eum extulerunt, in signum gratitudinis & in perpetuam memoriam. *Omnes simul decreverunt, nullo modo diem i-*

stum absque celebritate praterire. Et statuerunt, ut tanta victoria tertia decima die mensis Adar, id est, pridie Mardochæi die, quæ erat decima tertia Februarii, iuxta aliquorum computationem, quia Hebræi annum à Martio enumerare incipiunt, iuxta quorum enumerationem, dies tantæ celebritatis designata fuit in Vigilia alterius maximæ festivitatis, quam populus in memoriam libertatis, quam à Rege Assuero, mediâ Regina Esther & Mardochæi meritis, celebrabat, quæ celebritas dies Mardochæi vocabatur. Quæ cum ita sint, quis non videt, Charissimi auditores, prædictam historiam figuram fuisse alterius, quæ nostris sæculis accidit, in illa celeberrimè præclarissima victoria, quam Ecclesia Catholica ad Nava pactum Achaici sinus à Turca totius Ecclesiæ & fidei Catholicæ infestissimo hoste, summam gloriam & omnium Principum Christianorum communi acclamatione consequuta est? *Omnia in figura contingebant illis,* inquit Apostolus. Ea enim quæ in veteri testamento accidebant, quæ in nouo eventura erant, figurabant. Ibi Demetrius Rex tyrannus & populi Dei inimicus, hic Turca Christiani nominis hostis deterrimus; ibi Demetrius Ierusalem & sanctum Dei templum devastare conabatur, hic Turca Romam & universam Ecclesiam; Ibi pagani exercitus Generalis fuit Nicanor, & fidelis exercitus Iudas

as Machabæus, hic Turcarum dux fuit Bassa, & nostri exercitus catholici Serenissimus princeps & Dominus Ioannes de Austria, ibi Paganus exercitus Dei exercitum viribus, potentiâ, equorum & elephantum multitudine ac militibus superabat, hic etiam Turca nostros potentiâ multitudine navium apparatu excelluit: Ibi pagani suis viribus, militum multitudini ac bestiarum feritati nitebantur, populus verd Dei soli misericordix, & auxilio divino fidebat, ibi propheta Sanctus in cyto Machabeo his verbis gladium contulit. *Accipe Sanctum gladium munus à Deo, in quo deities adversarios populi mei Israel.* Hic Sanctissim⁹ Pius quintus Pontifex Maximus Serenissimo Domino Dño. Ioani de Austria, quem ducẽ Generalem Ligæ catholicæ destinaverat, hac legatione Rosarium benedictum misit. *In hoc signo vinces:* Qui Rosario accepto, diuinâ quadam fortitudine ac robore confortatus, Deo & Beatissimæ Virgini confidens, omnes triremes ac naues visitas, milites, Capitãeos & Principes, qui ibi aderant, confirmavit & ad pugnam extrenuẽ excitavit. Tandem ad suas triremes rediẽs, ad arma signum dedit, & hostibus nostræ fidei optimo ordine ac dispositione occurrit. Non est huius loci ea latè prosequi, quæ in illo nauali bello acta sunt, filiorum scilicet Ecclesiæ animum, &

egregia facinora, quæ Deo & Beatissimâ Mariâ adiuuante patrata fuerunt; nam de his plurima in historijs tractata reperientur. Gloriosissimam sanè victoriam, & splendidissimam trophæa de hoste reportarunt, in aquis enim caput draconis confregerunt, mare pagano sanguine aspergentes, superbiâ etiam pompâ & apparatu illius secundi luciferi in mare concidit. *Pharaonem & exercitũ eius proiecit in mare.* Quæ omnia prima Dominica octobris evenerunt, Año mille. quinq. septuages. primo, hora nona hui⁹ diei, quæ dies est veri Mardochæi, Christi Salvatoris nostri, in qua perpetuè suæ triumphantis resurrectionis & libertatis totius gèneris humani memoria agitur. Hac igitur die & horâ, cum in nostra sacrosancta Prædicatorũ religione processio sacratiss. Rosarii singulari devotione in hunc finem celebraretur, sicut & singulis primis Dominicis mensis celebrari solet, assistente etiã nostræ processioni Sanctissimo vniuersali, Ecclesiæ Pastore Pio quinto, nostræ sacræ religionis gloriosissimo fructu, & Rosarium manib⁹ gestante, qui, vt refertur, & certò creditur eadem horâ ex revelatione diuina cognouit, nostros contra hostem actualiter decertare in eodem prorsus loco, in quo Octavianus Augustus in signem illam victoriam ab Antonio & Cleopatra Egypti Regina consequutus fuit, maximâ post homi-

Qq

num

num memoriam victoria, vi & efficaciam sacratissimi Rosarij parta est. Publicata iam victoria, & triumpho gloriosissimo atque omnibus letitiam signis per totum orbem celebrato, Sanctissimus Pontifex Pius quintus ad caelestia praemia capescenda vocatus fuit, cui in Pontificatu successit Gregorius decimus tertius, qui sui praedecessoris mentem & pias cogitationes morte praeventas, prosecutus est; inter alia enim privilegia, quibus nostram Rosarii confraternitatem mirifice illustravit, hoc etiam inter illa computatur: Nam diem statuit, in qua singulis annis festum sacratissimi Rosarii omni pompa & apparatu in toto orbe celebraretur, in illius insignis victoriae memoriam, quae ab hostibus nostrae fidei, non vi armorum, praecipue cum in his Christiani a pagano exercitu superarentur, sed orationibus sanctissimi Rosarii gloriosissime obtenta est. Ita perspicue fatetur Gregorius Summus Pontifex in sua Bulla, quae incipit. *monet Apostolus in omnibus gratias agere &c.* In signum ergo gratitudinis & gratiarum actionis diem festum destinavit, in quo tam insignis & praecleara victoria, orationibus Rosarii obtenta, in memoriam omnibus fidelibus reuocaretur. *Itaque omnes communi consilio decreverunt, nullo modo diem istum absque celebritate praeterire.* Et qui sunt omnes, qui diem istum celebrandum statu-

runt? Imprimis sanctissima Trinitas, cuius mysteria, diuina attributa, providentia, amor, & cura erga suam Ecclesiam, in tam illustri victoria ostensa, in sacratissimo Rosario celebrantur. Beatissima etiam Maria, cuius intercessione, & precibus tanta victoria parta est: Tandem Summus Pontifex spiritu diuino inspiratus, *Visum est Spiritui Sancto & nobis. Omnes communi consilio decreuerunt, nullo modo diem istum absque celebritate praeterire.* Quia haec victoria nostra est, idem spirituali gaudio singulis annis in gratiarum actionem celebranda est, ut Deus tanquam illius auctor cognoscatur ac praedicetur. Quando Iosue insignem illam victoriam contra suos hostes adeptus est, & Solis ac Lunae naturalem cursum miraculose cohibuit, ut isti planetae ex parte filiorum Israel starent, devictis iam quinque Regibus & aliis inimicis populi Dei, circa hanc victoriam verba quaedam mysteriosa ad nostrum propositum profert scriptura sacra. *Reuersus est omnis Israel sano & integro numero, & nullus contra filios Israel mutire ausus est. Iosue. 10. cap.* In Hebraeo textu sic legitur. *Nec vnus ex populo Israel ausus est mutire in lingua sua.* Mirandum plane est, quod nullus ex filiis Israel post tot trophaea ab hoste reportata, ne vnus verbum proferre ausus fuerit, quo tantae victoriae gloriam manifestaret! Sola modestia

destitit & silentio eam celebrarunt. Origenes locum istum, ac mysterium perpendens homilia. 12. sic ait. *Filios Israel post partam victoriam, non mutire in lingua sua, significat, non sibi tribuere victoriam, sed ei qui triumphare eos facit per Iesum Christum.* Ac sic manifestè & clarè diceret Filii Israel nec vocibus, nec militari strepitu, sed modestè & silenter suam victoriam celebrarunt, ne forsitan viderentur tantæ victoriæ gloriam sibi tribuere: *Aspexerant prius solem & lunam suum nativum cursum miraculosè cohibentes, & auxilia divina manifesta, quibus tantam hostium multitudinem superauerant, ac omnino deiecerant, idèd non propriis viribus, sed diuinæ potentie victoriam attribuebant.* Hæc ergo causa & motiuus etiam fuit, quare Summus Pontifex spiritu diuino ductus, peculiarem diem in Ecclesia destinauerit, vt victoria Christianorum contra Turcam obtenta, spirituali gaudio & gratiarum actione celebretur, vt apertè constet talem victoriam, & gloriosum triumphum, non viribus propriis, non gladio aut tormentorum vi, sed spiritualibus sacratissimi Rosarii armis, precibus scilicet, quæ tempore pugne in tota nostra sacra religione à sodalibus fundebantur. *Nec vllus ex populo Israel ausus est mutire in lingua sua.* Nullus est, qui victoriam istam viribus humanis tribuat, sed diuinè

virtuti ac potentie, quæ per Rosarium sacratissimum hæc mirabilia operata est. *Itaque omnes communi consilio decreuerunt, nullo modo diem istum absqua celebritate præterire.* Et merito sanè. Quia non solum victoria ad Naupactum Achaici sinus de Turcarum Classe à Christianis obtenta celebratur, sed etiã mysteria nostræ redemptionis, quæ in Rosario continentur, memoriæ assiduè evolvenda, & intellectui contemplanda proponuntur, idèd peculiaris dies destinandus erat, in quo fideles maiori lætitiâ & iucunditate exultarent. Si enim ab Ecclesia pro vnoquoque mysterio nostræ redemptionis, ad illius celebrationem certa dies designata est, quare pro omnibus mysteriis simul celebrandis designanda non erat, cum sint maxima & superna beneficia hominibus collata? Quæ enim maiora excogitari possunt, quàm beneficiū redemptionis, cum Deus nostram naturam assumpsit, vt homines Deos faceret factus homo, & beneficium iustificationis in sanctificatione Ioannis, intra vterum maternum representatum? Prætereo cætera, quæ utique præclarissima sunt, cum videlicet supremus totius vniuersi, & Angelorum Dominus in stabulo inter bruta animantia natus est, ac Redemptor ipse in tèplo redemptus, cum inter Doctores disputauit; & in cruce pro nobis oblatus fuit; Hæc

Qq 2

omnia

omnia mysteria & alia quæ in Rosario cõsiderantur, cęlestia ac planę diuina sunt, ided ad eorum celebritatem cõmuni consilio celeberrima dies statuenda erat, quæ omnibus aliis lætior & iucundior foret. Exodi. 12. cap. præcipiebat Deus filiis Israel circa esum agni, vt agnicorpus certis quibusdam cæremoniis cõederent, ac caput, intestina & pedes, non solum his cæremoniis, sed certo quodam conatu & vehementiã, ita vt se voraces esse manifestarent circa harum partium esum. *Non comedetis ex eo crudũ quid, nec colũ aquã, sed assum tantũ igni: Caput cum pedibus eius & intestinis vorabitis.* Quo planę indicauit Deus, omnia alia beneficia hominibus collata, celebranda quidem esse, ista tamen, quæ hac die repræsentantur, in quibus caput & pedes Christi in dissolubili vinculo connectuntur, Deus videlicet & homo: Deus, & in præsepio iacens, virgis cęsus, spinis coronatus, in gloriosa etiam & triumphante forma, quibus omnibus huius agni cęlestis viscera amore diuino inflammata, demonstrantur, maioribus & iucundioribus lætitię signis ostentanda esse. Hęc beneficia & mysteria diuina in sacratissimo Rosario contenta, ad viuũ exprimuntur in illa mysteriosa visione Moysis, cũ in deserto Madian, vbi suum gregem pascebat, Deum in medio rubi ardentis aspe-

xit, qui tantũ miraculum admirans, quod scilicet rubus arderet, & non cumbureretur, nec ab igne consumeretur, dixit. *Vadam, & videbo visionẽ hanc magnam, quare nõ comburatur rubus.* Exod. 3. Cõmunis sententia Doctorum est, rubum flammã ignis incombustum, non solum Ecclesiã variis tribulationibus vexatam significare, vt explicat Hieronymus lib. de mansionibus, sed etiam nostrã fidei mysteria, præcipuẽ sancti Rosarii, tam gaudiosa, quã dolorosa, & etiam gloriosa indicare. Nam imprimis. S. Theodoretus Q. 6. in Exod. & S. Bernardus serm. super Missus est; docent rubum figurã gessisse Marię sanctissimę Reginę Angelorũ, ac Matris vnigeniti filii Dei, quæ ipsum sine sui vteri corruptiõne peperit. S. Gregorius serm. de natiuitate Christi, & Eucherius in formulario spirituali cap. 4. & S. Leo Papa affirmant, rubum humanitatem Christi igni suę diuinitati vnitam expressisse, quę taliter cum diuinitate connexa fuit, vt nec eam consumpserit glorificatio, nec diuitatem minuerit assumptio. S. Gregorius homilia. 7. super Ezech. asserit, demonstrare Deitatem, quæ carnis nostrę dolores, quasi rubi spinas suscepit. Tandem. S. Hiero. lib. citato de mansionibus, & Venerabilis Beda dicunt, figuram fuisse gloriosę resurrectionis Christi nostri Saluatoris, & eius Matris sanctissimę.

Quæ

Quæ cum ita sint, nostro iudicio ru-
bus iste mysterosus, & in antiqua si-
nagoga tam celebris, in nostrum Ro-
sarium sacratissimum commutatus
est, vbi Prophetia Isaïæ videtur im-
pleta. *Pro saliuuca ascendet abies, &
pro vrtica crescet myrtus: Et erit Do-
minus nominatus in signum æternum,
quod non auferetur. Cap. 55.* Ac si a-
perius diceret, Felicissimū tempus
aduenit, in quo saliuucula spinis ob-
tecta in suauissimam abiem conuer-
tetur, & pungens vrtica in myrtum
odoriferum commutabitur: ita si-
militer rubus, aliàs spinosus & ex se
insipidam fructum proferens, in di-
uinum rosetum tanta fragrantia &
vtilitatis commutabitur, vt pro fructu
& floribus eū sibi vendicet, qui
per excellentiā flos cāpi, & omnium
gentium salus, ac cælestis medicina
humani generis nuncupatur. Rose-
tum planè diuinū Hiericho, sine spi-
nis pulcherrimas rosas produccens;
Si enim, S. Basilii Homil. 1. in Exa-
me. & S. Aug. affirmant, tempore
iustitiæ originalis, rosam sine spinis
enatam fuisse, & sic deinde produ-
cendam, si status iustitiæ originalis
perseuerasset, quia spinæ in pœnam
peccati primi hominis simul cum
rosis nascuntur, optimo sancti iure
asserere possumus, quod post primi
hominis reparationem per Iesum
Christū factam, & sanctitatem Ma-
riæ sacratissimæ, rosetum hoc diui-
nū pro rosis Christum & Mariā con-

tinens, spinis profus catebit, & ni-
hil nisi diuinam quandam pulchri-
tudinem, suauitatem ac mirā dulce-
dinem demonstrabit, ac præ se feret.
Et erit Dominus nominatus in signum
æternū, quod non auferetur. Hæc e-
tiam secunda pars Prophetiæ in sa-
cratissimo Rosario videtur impleta,
in quo Christus & Mater eius san-
ctissima, tanquam in signo & figura
æterna exprimentur, quæ nunquam
ex ore, manibus aut sanctis conside-
rationibus nostris auocanda erat.
Quapropter, charissimi filii, vnus-
quisque vestrum hodiernā luce cum
Moysē hæc verba proferat. *Vadam,
& videbo visionem hanc magnam. Quā
quæso, visionem? non aliam planè
quàm deuotionem & confraterni-
tatem sacratissimi Rosarii Beatissi-
mæ Virginis, quæ meritò magna vi-
sio nuncupatur: Quia confraternitas
nostra, & deuotio sacratissimi Rosa-
rii omnes alias sub se comprehendit,
vtpotè omnia mysteria nostræ re-
demptionis, vitæ & mortis Mariæ
sanctissimæ, ac nostri Redemptoris
complectens. Magna, quia omnes
gratias & indulgentias aliarum so-
dalitatum includit, in quo videtur
quandam gratiarum plenitudinem
fortiri, sicut & Beatiss. Virgo in se
plenitudinē quandam gratiæ forti-
ta est: Magna, propter Sodalium im-
mēsam multitudinē, omnes enim à
summo Pontifice vsq; ad infimum ho-
minū Rosarium manib, gestat, consi-
deratio-*

310 *Sermo Tert. de Sacratiss. Rosario B. Virg.*

Generatiōe evoluunt, ac in nostra so-
dalitate inscripti sunt: Magna, pro-
pter multitudinem miraculorū, quę
in ea patrata sunt. *Vadam & videbo
visionem hanc magnam.* Magna eti-
am, quia suos sodales in filios dile-
ctissimos Marię sanctissimę com-
mutat. Sanctus Ambrosius super il-
la verba sponsi, ad suam charissimā
sponsam directa *Venter tuus sicut a-
ceruus tritici &c. Cant. 7.* affirmat,
Christum Dominum, de quo dictū
est. *Nisi granū frumenti cadens in ter-
ra mortuum fuerit &c. Ioanni. 12.* om-
nes electos in se continere, qui v-
num tritici aceruum conficiunt, &
Beatissimam Virginem omnes etiā
electos suo utero comprehendisse,
ad eum modum, quo in utero Rebec-
cę vterque populus Iudeus & Gen-
tilis mysticē contentus fuit, cum hac
tamen differentia. Nam sicut inter

Apostolos Ioannes Evangelista fi-
lii Beatissimę Virginis titulum pe-
culiari quadam adoptione sibi v-
surpauit: Ita etiam nostri sacratissi-
mi Rosarii sodales & confratres spe-
ciali quadam adoptione Marię filii
sunt, vt ipsa nostro Patri Beatissimo
Dominico revelauit. Tandē magna
est hæc sancta confraternitas, quia
in earubus ardet, & nunquā cōburi-
tur, per totum enim vniuersum fer-
uet & splendidissimē micat hæc sa-
cratissima deuotio, & nunquam cō-
sumitur, sed indies in cordibus sōda-
lium per gratiam crescit, & in futu-
ro sæculo per gloriam consumabi-
tur, quam mihi & vobis præsta-
re dignetur Iesus Chri-
stus. Amen.

*Laus DEO, Beatissimę Virgini MARIAE,
ac Sanctiss. Patriarcha nostro Dominico,*

*Omnia censura Sacrosancta Romana Ecclesia humilimē
Subjicio, quę columna & firmamentum veritatis est.
1. Thimoth. 3.*

AVCTOR